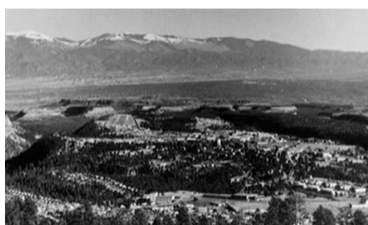

Trápí-li nás nějaká můra, chytíme se i té nejnicotnější záminky, jen abychom se jí zbavili a měli zase zpět svůj neotřesitelný klid.

Paralelní světy

Mnoho tisíc km od Jáchymova se o několik let dříve podepsal nápadně podobným rukopisem osud v jiném „atomovém“ městě. I když se jednalo o nesrovnatelné, přeci jen jisté podobnosti najdeme.

Los Alamos zpočátku připomínalo naše „školy v přírodě“ nebo horské chaty

Los Alamos bylo odlehlé, vysoko položené místo s internátní školou typu naší „školy v přírodě“, kam mimo žáků a zásobování jen zřídka zavítali turisté. Koncem listopadu 1942 nařídil náměstek ministra války konfiskaci Los Alamos pro válečné účely. Už za rok zde žilo 3 500 lidí, za dva roky 6 000. V březnu 1943 přijeli první vědci. Do června se sem přestěhovalo tolik laboratoří, že Los Alamos mohlo hlásit první objevy v oboru jaderné fyziky. Vědci, kteří prozatím bydleli v Santa Fé, byli upozorněni, aby se zde neoslovovali titulem doktor nebo profesor, aby místním nebylo nápadné, proč se tolik akademických hodnostářů u nich najednou shromáždilo. Každé ráno vyjížděly autobusy aby posbíraly vědce, žijící na různých rančích, a dopravily je nahoru, na náhorní planinu, kde je čekalo tolik práce. Dokud se poměry „tam nahoře“ trochu neustálily, jedlo se často pod širým nebem, jako na výletě. Zvlášť evropským vědcům to někdy připadalo, že prožívají dobrodružství z divokého Západu.

Když se ředitel Rockefellerovy nadace Chester Barnard poprvé doslechl o atomové bombě, v předtuše řekl: „*To je konec demokracie.*“ Málem se to vyplnilo, neboť připravovaný zákon o „kontrolu nad atomem“ nahrával vojákům. Lavina protestů (zima 1945) zejména atomových vědců slavila v Kongresu vítězství. Kontrola atomového výzkumu se vložila do rukou civilní komise (červenec 1946). Kruh se uzavřel. Badatelé, kteří si vzkříšení stvůry na vládě vydupali, si na chvíli vyvzdorovali dohled nad ní. Práce na atomových bombách se zdála platit za anachronizmus, ne-li za hanebnost. Ale bylo to Pyrrhovo vítězství.

Po několika týdnech (pokusný výbuch na atolu Bikini) se veřejnost o bomby přestala zajímat. Obava vynucená strachem z ničivě neznámého vyprchala. Děsivá proroctví zůstala nevyslyšena, únava z dlouhé války přešla v netečnost. Soukolí přestalo skřípat. Celý atomový výzkum nadále plně řídil stát a i vysoké školy si udržely štědrého mecenáše – ozbrojené síly.

TO THE MEN WHO HAVE SO SUCCESSFULLY HELPED SECURE THE SECRET OF THE ATOMIC BOMB, BOTH PAST AND PRESENT MEMBERS OF THE MILITARY DETACHMENT, THIS BOOK IS BEING PRESENTED . . .

Watch tower is one of the many strategic areas, manned by an armed sentry to protect the security of Los Alamos.

v roce 1947, vydané Vojenskou policií v Los Alamos 1. ledna 1947, jsou zachyceny strážní věže, ze kterých byl od roku 1943 přísně střežen celý tajný prostor atomového výzkumu

Armáda opět začínala hrát první housle. Závody v horečném zbrojení nabíraly závratné tempo.

Na univerzitě, odkakživa zvyklé na svobodu projevu, se vetřel duch tajností. Chodby ústavů rozdělily neviditelné mříže a zákopy. Část výzkumu se musela podrobit vojenským zákonům. Podle nařízení prezidenta Trumana (březen 1947) se státní zaměstnanci jaderného průmyslu museli podrobit policejní prověrce své politické a morální spolehlivosti. Nastalo období bázně a pokoření, napětí a nejistoty, nezdědky proto, že kdosi kohosi falešně nařkl. Pozdější revize mohla těm neviditelným žalobcům a udavačům dokázat, že pošlapali lidská práva. Ale už nemohla odčinit, co oběti těch hrubostí a krutostí vytrpěly. Že sousedé se jich stranili a známí se báli s nimi promluvit. Že nikdy nebyli postaveni před řádný soud, zato cejch zrádců jim zůstal. Vyhnanství uprostřed vlasti, doba sebevražd ze žalu a hanby.

V atmosféře prostředí, v němž se pohybovali i ostatní západní vědci, také rok od roku ubýval vzduch. Co se upeklo ve Washingtonu, museli baštit i v Londýně a Paříži. Nepohodlné vědce vyšetřovaly zvláštní komise a vyhazovaly je ze zaměstnání, braly jim pasy a iluze. Přátelé si najednou neměli co říci, v laboratořích se začalo šeptat a úzkostlivě ohlížet přes rameno.

Nevědoucí veřejnost nadále považovala vědce za významné osobnosti. Zasvěcení je měli dokonce za tak významné, že jim leckdy nebylo ani dopřáno, aby nezůstali sami ve chvíli smrti.

Vojenská stráž přivezla do civilní nemocnice těžce nemocného člověka v bezvědomí a vynutila si, aby ležel v izolaci a hlídal ho ozbrojený voják. Směl ho ošetřovat pouze personál, který bezpečnost uznala za politicky spolehlivý. Lékařům a sestrám nakázala, že musí ihned zapomenout co uslyší v jeho horečnatém blouznění. Byl to jaderný chemik. Za několik dnů zemřel, ale ani v posledních chvílích se k němu nikdo z jeho blízkých nedostal.

po celých Spojených státech probíhaly protesty matek s dětmi proti zbrojení

pohlednice s laboratořemi a výrobními zařízeními v „atomovém“ městě Oak Ridge